



LULEÅ
KOMMUN



Redovisning av lokal drogvaneundersökning 2022



SAMMANSTÄLLNING

AAS

Narkotika

Cigaretter

Sniffning

Boffning

Tobakssnus

Nikotinsnus

PWO

Alkohol

E-cigaretter

Lustgas

Spel om pengar

Drogvaneundersökningen genomfördes under oktober-november 2022 i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet. Den genomfördes i både kommunala och fristående skolor. Svarsfrekvensen var allmänt god. Årskurs 9 hade en svarsfrekvens på 76 procent och årskurs 2 på gymnasiet hade en något lägre, på 55 procent. I följande tabeller jämförs resultatet från 2022 med länet och riket, enligt CAN:s nationella skolundersökning från våren 2022. Det görs också jämförelser mellan resultaten från 2007, 2011, 2015, 2017 och 2022. Sammanställningen belyser resultat som bidrar till lägesbilden, sticker ut eller som anses nödvändiga att uppmärksamma, både i positiv och negativ bemärkelse. Resultatet från undersökningen ger kommunen insikt och vägledning kring följande års fokusområden för det förebyggande och främjade arbetet kring barn och unga i Luleå kommun.

Sammanfattning av Luleå kommuns resultat för årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet

Alkohol användandet, cigarettrökningen och användandet av tobakssnus har minskat mellan 2007 och 2022.

För användandet av nikotinsnus (vitt snus) och e-cigaretter finns ingen jämförelsedata från tidigare år då användningen bland unga är relativt ny. Undersökningen visar att användning av vitt snus och/eller e-cigaretter är vanligare bland flickor än pojkar. Nationellt ser man en ökning av vitt snus och e-cigaretter. Det ökar i popularitet och marknadsförs tydligt mot unga personer (A Non Smoking Generation, 2023).

Narkotikaanvändandet har legat på en jämn nivå sedan 2007. Av de som använt narkotika är det vanligare att pojkarna använt cannabis och att flickorna använt andra typer av narkotika. Faktorer som ökar risken att prova narkotika är rökning av både cigaretter och e-cigaretter, att ha vänner som använder cannabis, alkohol användning samt att vara otrygg och missnöjd.

Undersökningen visar att sniffning/boffning och lustgasanvändande inte är omfattande i Luleå kommun men preparaten är lättillgängliga och användandet kan ge allvarliga skador. Preparaten är trendberoende och kräver därför noggrann kartläggning och uppföljning kring förekomsten i kommunen.

Användandet av PWO och liknande kosttillskott har ökat något bland unga i riket sen den senaste mätningen, som utfördes 2020. Preparaten används i relativt hög utsträckning av unga. Luleå kommuns siffror ligger på liknande nivåer som riket. Tillsyn av sådana kosttillskott har visat att de kan innehålla substanser som är otillåtna, skadliga eller inte står med i innehållsförteckningen (Livsmedelsverket, 2022). Det finns också indikationer på att högkonsumenter av kosttillskott uppvisar en högre grad av tillåtande attityd till att använda anabola androgena steroider (Hagberg och Thomée, 2021). Utifrån ovanstående krävs noggrann kartläggning och uppföljning kring dess förekomst i kommunen.

Nationella resultat visar att andelen unga som spelar om pengar är högre 2022 än det varit på cirka tio år. Kring spel om pengar finns ingen lokal jämförelsedata från tidigare år. I Luleå visar statistiken att något fler pojkar än flickor spelar om pengar och att skillnaden är störst bland gymnasieelever. Spel om pengar kräver noggrann kartläggning och uppföljning kring dess förekomst i kommunen då riskabelt spelande i ungdomen kan ge stora sociala och psykologiska konsekvenser samt ökar risken för problematiskt spelande i vuxen ålder (Messerlian & Derevensky 2005 och Dowling, m.fl., 2017).



Cigaretter

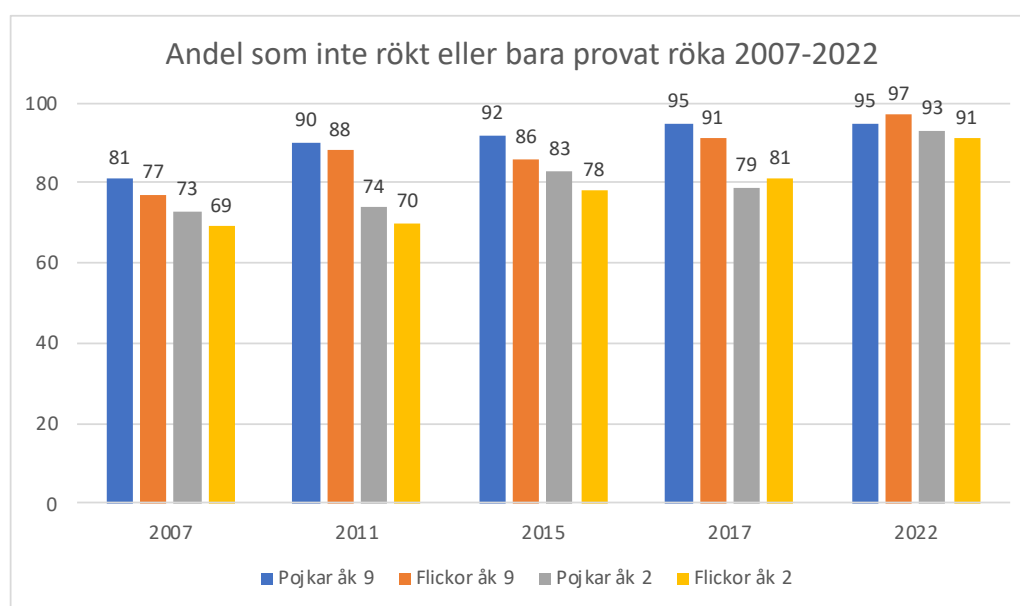
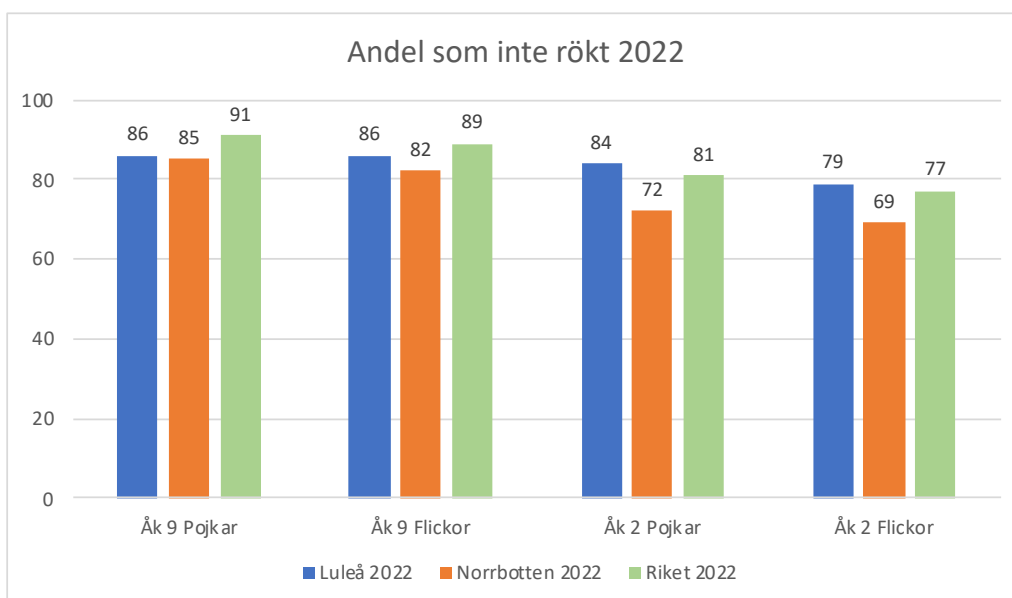
Användning av cigaretter har minskat kraftigt nationellt sedan 1970-talet och särskilt stor har förändringen varit under 2010-talet.

2022 uppgav elever i årskurs 9 att 86% aldrig har rökt cigaretter vilket är något lägre andel än riket.

2022 uppgav elever i årskurs 2 på gymnasiet att 82% aldrig har rökt vilket är något högre siffror än riket. Det är något fler flickor än pojkar som uppger att de har rökt.

Från 2007 till 2022 har rökningen i årskurs 9 minskat från 21% till 4% och i årskurs 2 från 29% till 8%.

Då den nationella undersökningen genomfördes under våren 2022 så kan resultaten också påverkats av att eleverna i årskurs 2 kan ha fyllt 18 år och därmed får köpa cigaretter.

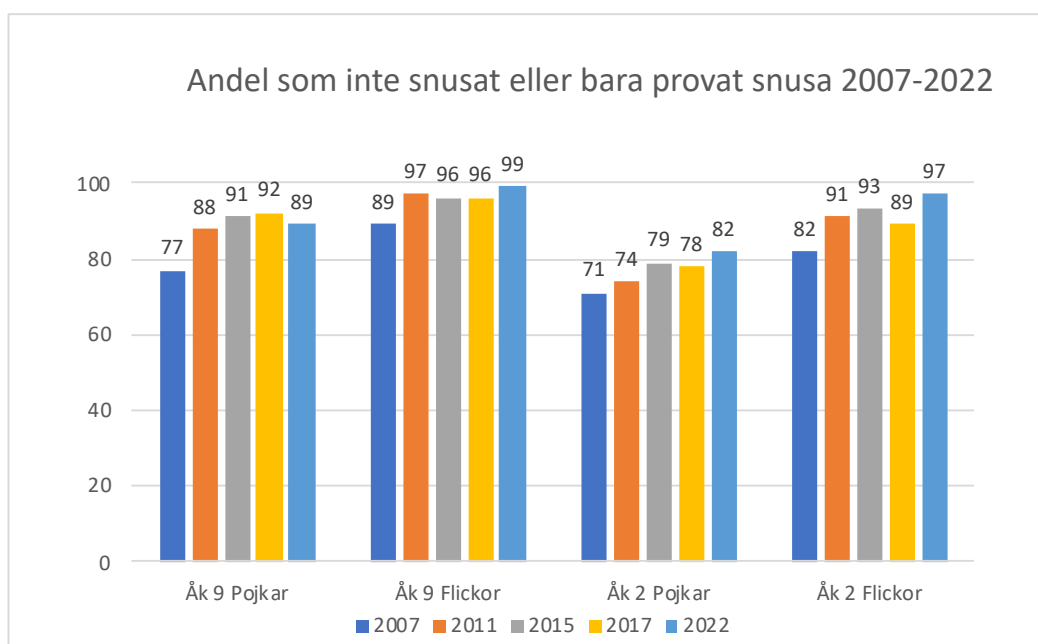
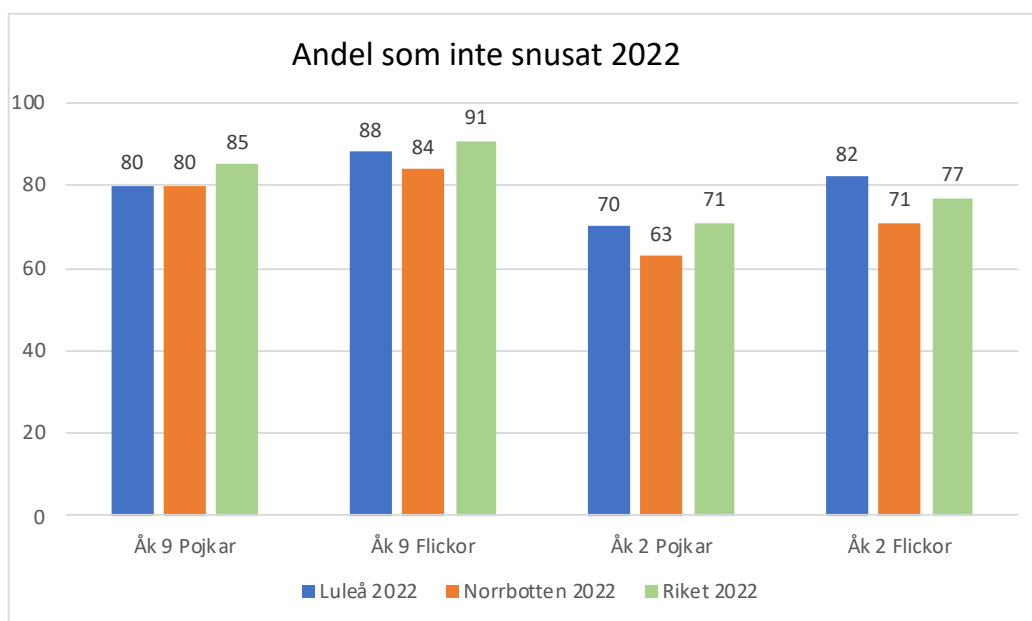


Tobakssnus

Nationellt ser man en relativt kraftig uppgång av snusandet i årskurs 9. Då är både vitt snus och tobakssnus inräknat. I den senaste mätningen uppmättes den högsta nivån bland flickor sedan 1974. Det är dock fortfarande vanligast att pojkar snusar.

Av samtliga elever i årskurs 9 i Luleå kommun uppger 84% att de aldrig snusat. I årskurs 2 på gymnasiet uppger 76% att de aldrig snusat. Luleå ligger därmed i ungefärlig nivå med rikets resultat. Användandet av tobakssnus har minskat i Luleå kommun mellan åren 2007 till 2022 i både årskurs 9 och åk 2.

Då den nationella undersökningen genomfördes under våren 2022 så kan resultaten ha påverkats av att eleverna kan ha fyllt 18 år och därmed får köpa snus.

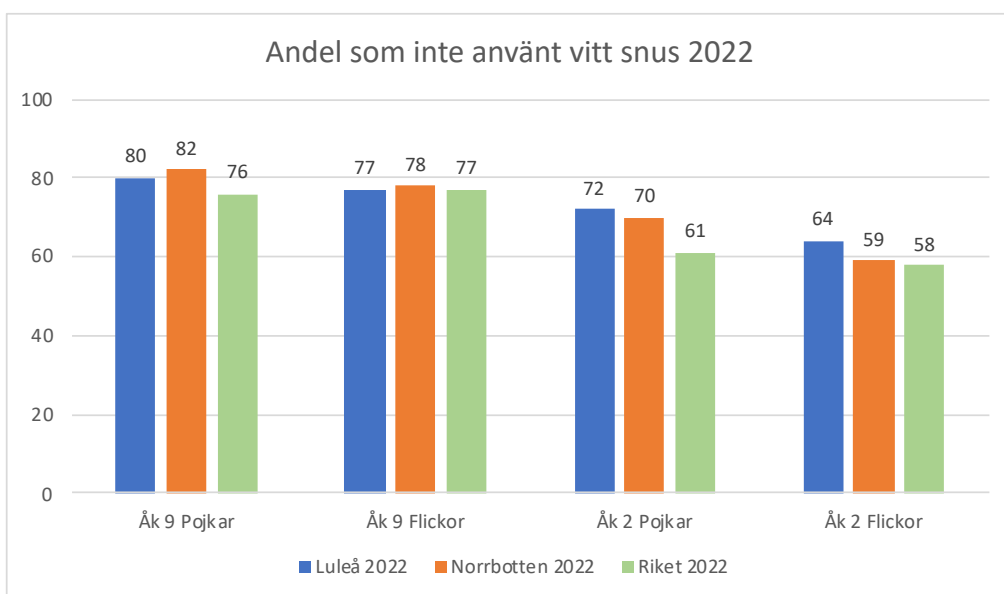


Nikotinsnus (vitt snus)

Nationellt ökar användningen av vitt snus både i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet. Ökningen är störst bland flickor.

I Luleå kommun finns inte jämförelsedata bakåt i tiden då detta är en relativt ny företeelse. I årskurs 9 uppger 79 % att de aldrig använt vitt snus. Det är i nivå med rikets siffror. I årskurs 2 på gymnasiet uppger 68% att de aldrig använt vitt snus. Det är en högre andel jämför med rikets 60%. Både på högstadiet och gymnasiet har fler flickor än pojkar använt vitt snus.

Då den nationella undersökningen genomfördes under våren 2022 så kan resultaten också påverkas av att eleverna kan ha fyllt 18 år och därmed kan köpa vitt snus.

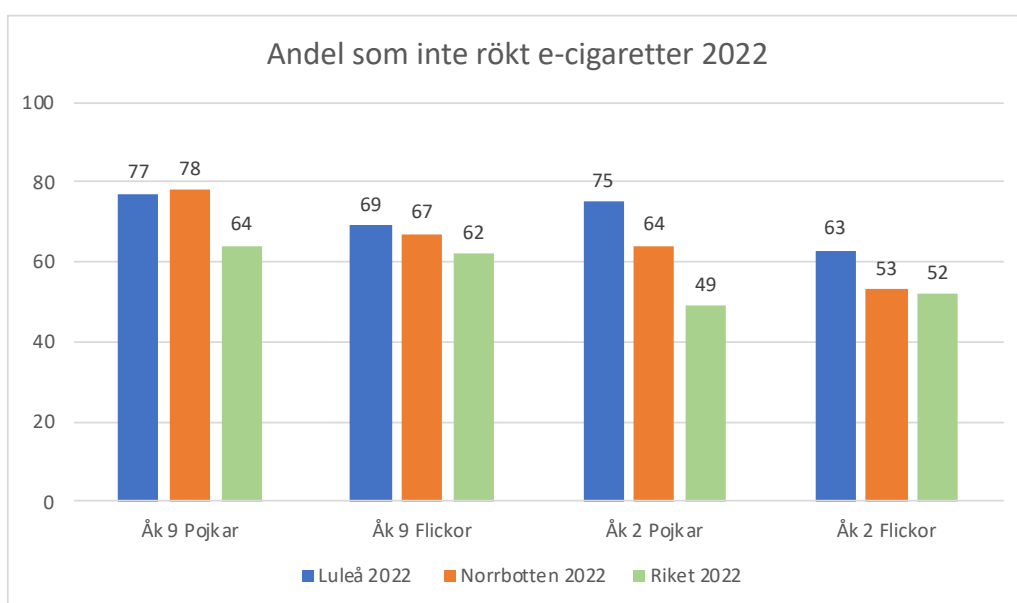


E-cigarett

Nationellt ser man vid 2022 års undersökning en stor ökning av e-cigarettens användandet.

I Luleå kommun finns inte jämförelsedata bakåt i tiden då användningen av e-cigarett är en relativt ny företeelse. I årskurs 9 i Luleå kommun uppger 73% att de aldrig har rökt e-cigarett. Det är 10% högre jämfört med riket. I årskurs 2 på gymnasiet uppger 69% att de aldrig använt e-cigarett. Det är 15% högre än riket. I både högstadiet och gymnasiet är det runt 10% vanligare att flickor använder e-cigarett än pojkar.

Då den nationella undersökningen genomfördes under våren 2022 så kan resultaten också påverkas av att eleverna i årskurs 2 kan ha fyllt 18 år och därmed får köpa e-cigarett.



Viktigt om vitt snus och e-cigarett

De nya nikotinprodukterna ökar i popularitet bland unga. De visar sig också att det vita snuset i stor utsträckning är den första tobaks/nikotinprodukten som unga använder (CAN, 2022). Ungas uppfattningar om varför man testat de nya produkterna är: att dessa verkar mindre farliga, har tilltalande smaksättningar, förekommer i populärkultur och för att deras förebilder använder tobak (A Non Smoking Generation, 2023).

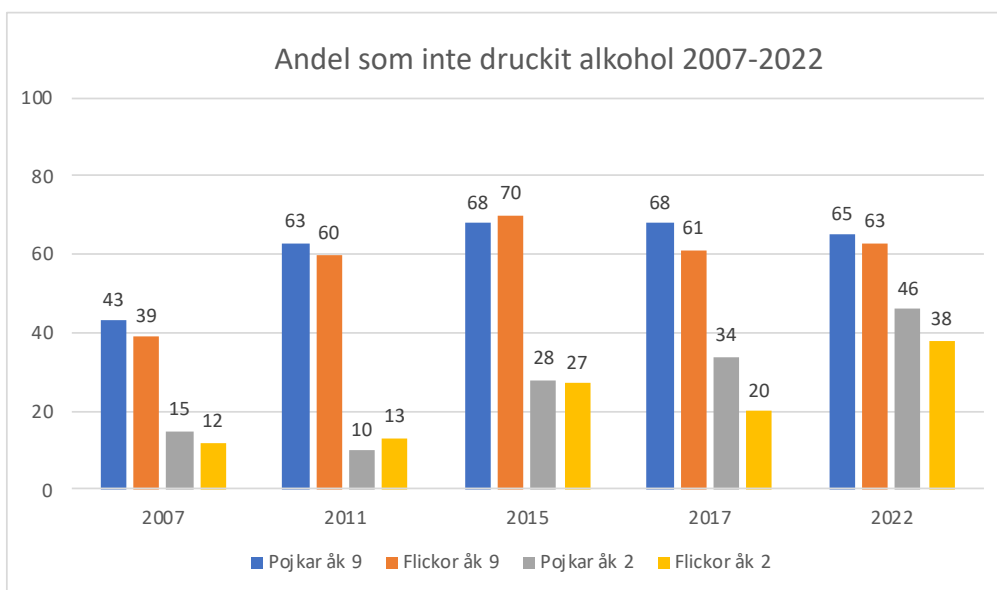
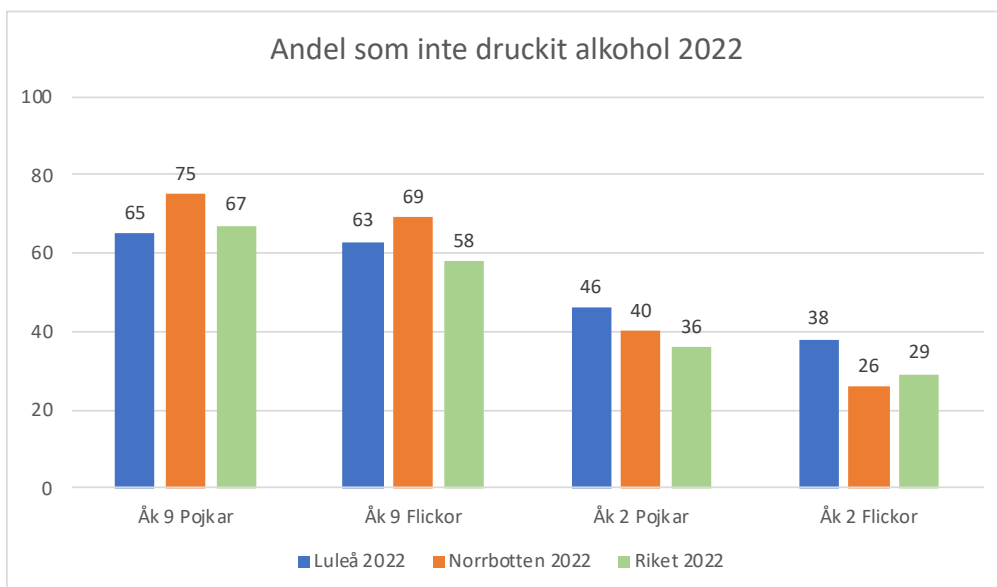


Alkohol

Nationellt har alkoholkonsumtionen minskat kraftigt sedan millennieskiftet.

I Luleå kommun har cirka 65% av elever i årskurs 9 aldrig provat alkohol. Siffrorna har legat på liknande nivå under de senaste tio åren. Luleå kommun ligger i nivå med riket gällande alkoholanvändning. Bland eleverna i årskurs 2 på gymnasiet uppger ungefär 42% att de aldrig provat alkohol, vilket är ca 10% högre än riket. Mellan år 2007 och 2022 har en positiv trend uppdagats. Vid senaste mätningen uppgav 42% att de aldrig druckit alkohol, vilket står i kontrast med de 13% som uppgavs under mätningen 2007. Fler flickor än pojkar har druckit alkohol, både i årskurs 9 och 2.

Då den nationella undersökningen genomfördes under våren 2022 så kan resultaten också påverkas av att eleverna i årskurs 2 på gymnasiet kan ha fyllt 18 år och därmed får köpa alkohol i butik (upp till 3,5%) samt köpa alkohol på restaurang och krog.

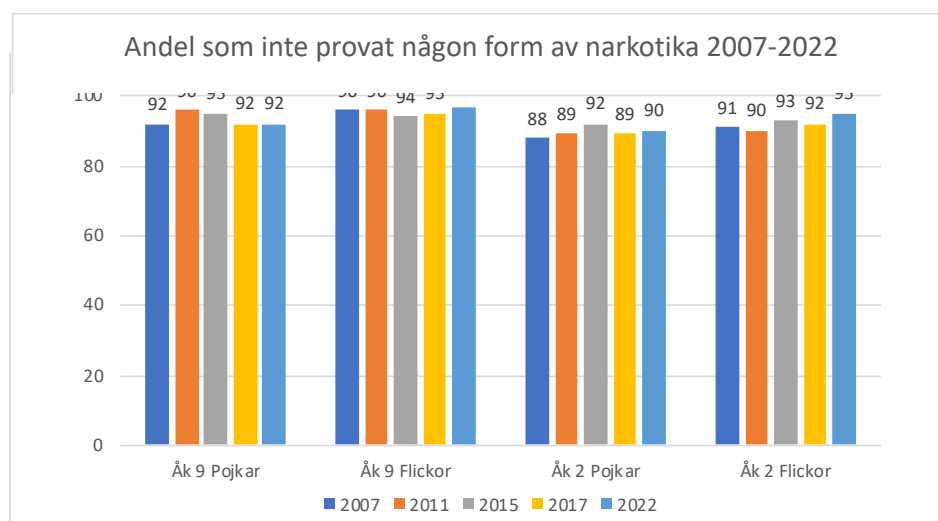
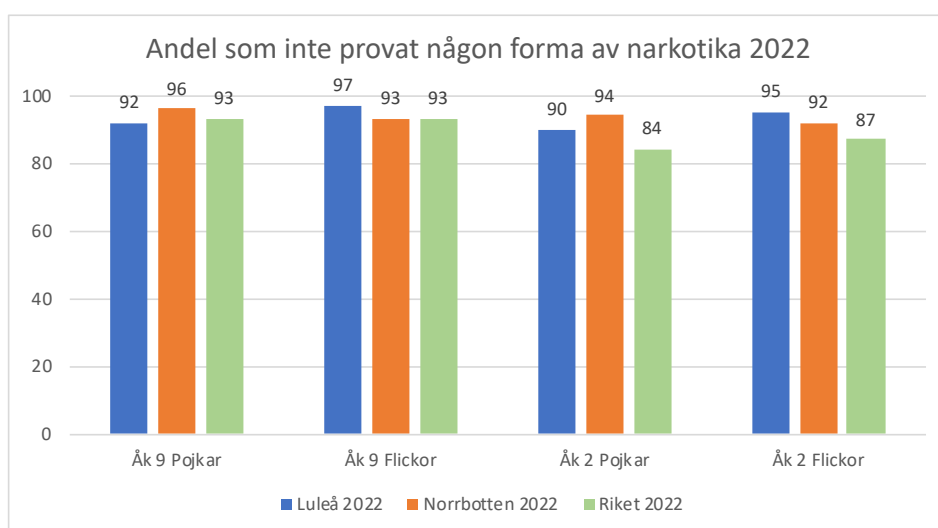


Narkotika

Nationellt har narkotikaanvändandet legat på liknande nivå de senaste 20 åren. Det gäller både i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet, även om viss variation mellan åren förekommer.

92% av pojkarna och 97% av flickorna i årskurs 9 uppger att de aldrig provat narkotika. Det är liknande siffror jämfört med resten av riket. Av de som använt narkotika är det vanligare att pojkarna använt cannabis och att flickorna använt andra typer av narkotika.

90% av pojkarna och 95% av flickorna i årskurs 2 på gymnasiet uppger att de aldrig använt narkotika. Det är högre siffror jämfört med riket. Av de som använt narkotika är cannabis vanligast. I både årskurs 9 och årskurs 2 har siffrorna legat på liknande nivåer sedan 2007.



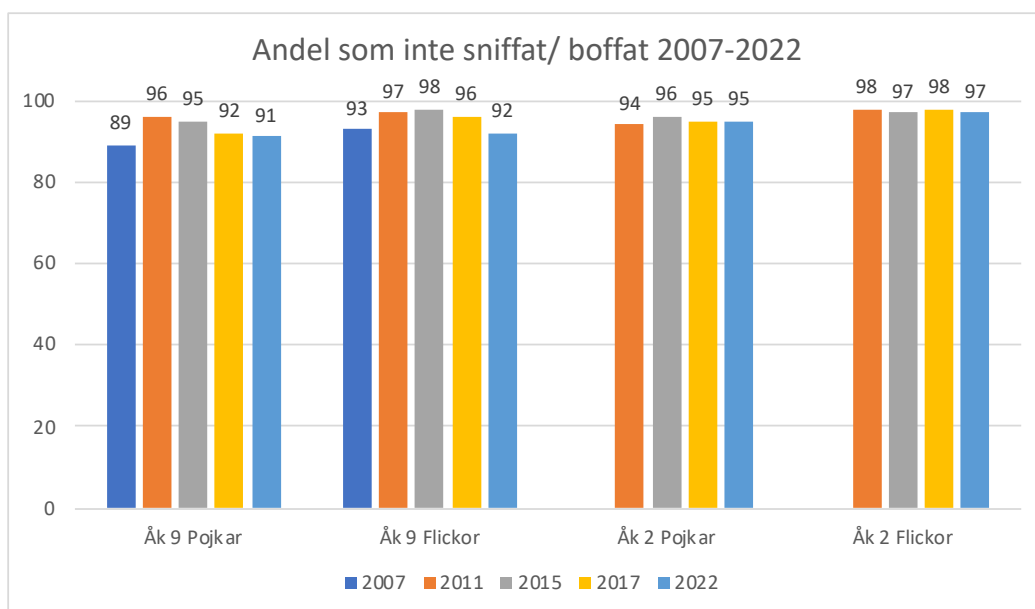
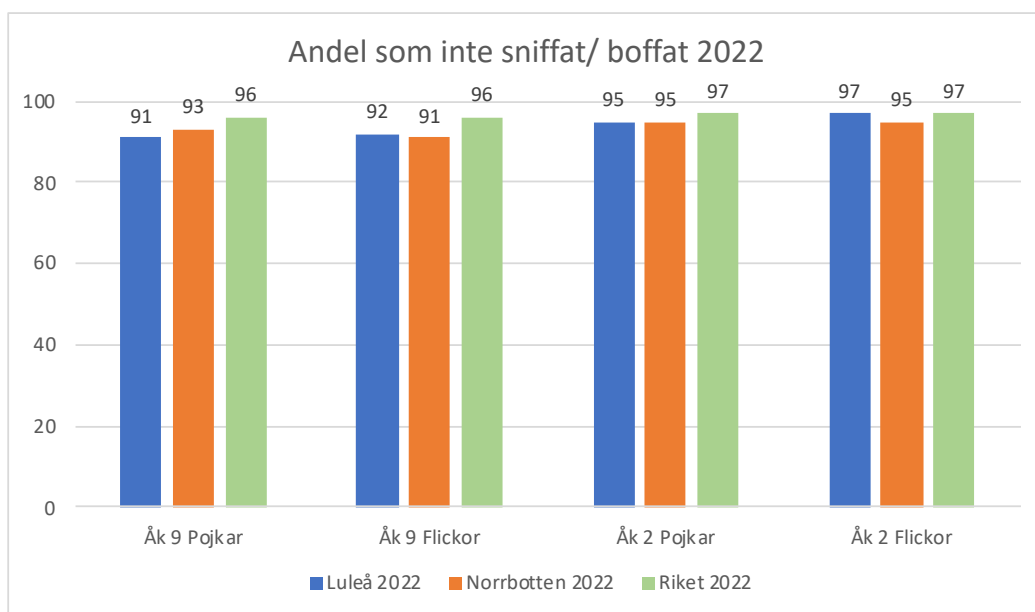
Viktigt kring Narkotika

Faktorer som ökar risken att prova narkotika är rökning av både cigaretter och e-cigaretter, att ha vänner som använder cannabis, alkoholanvändning samt att vara otrött och missnöjd.

Sniffning och boffning av lim, spray eller gas

Sniffning/boffning ligger nationellt på historiskt låga nivåer. En signifikant minskning har skett jämfört med 2012. Det är i dag ovanligt att sniffa och boffa.

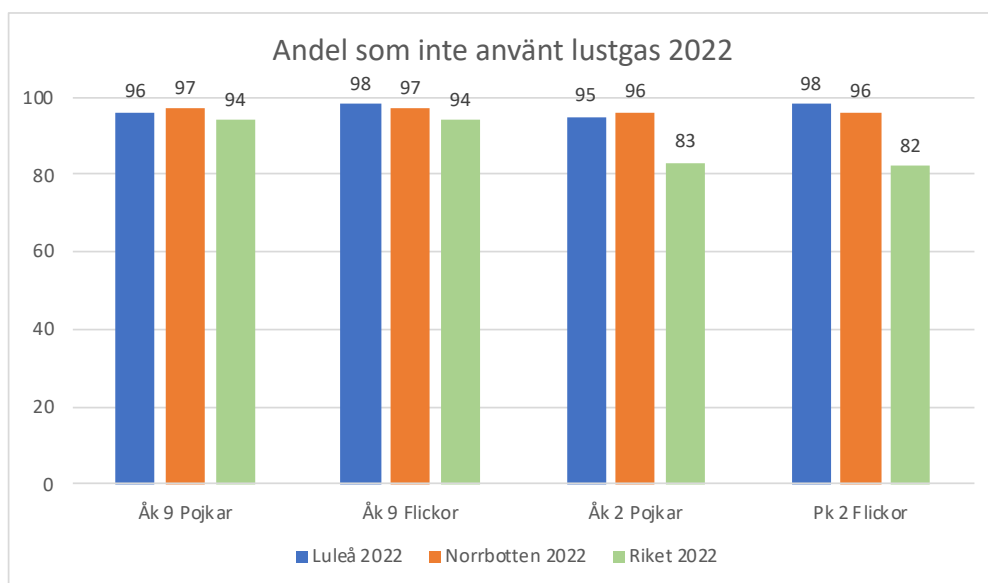
I Luleå kommun är det vanligare att sniffa/boffa i årskurs 9 än på gymnasiet. En liten ökning i årskurs 9 kan urskiljas, jämfört med resultat från 2011. Andelen elever i årskurs 9 som inte sniffat/boffat ligger något lägre jämfört med riket.



Lustgas

Nationellt har frågan om lustgas ställts i 2022 års undersökning för första gången. I riket är det vanligare med lustgas på gymnasiet än på högstadiet.

I Luleå kommun finns det inga lokala jämförelsedata från tidigare år. Lustgas är generellt ovanligt i Luleå kommun och cirka 3% av elever i högstadiet och gymnasiet har använt det.



Viktigt kring sniffning/boffning och lustgas

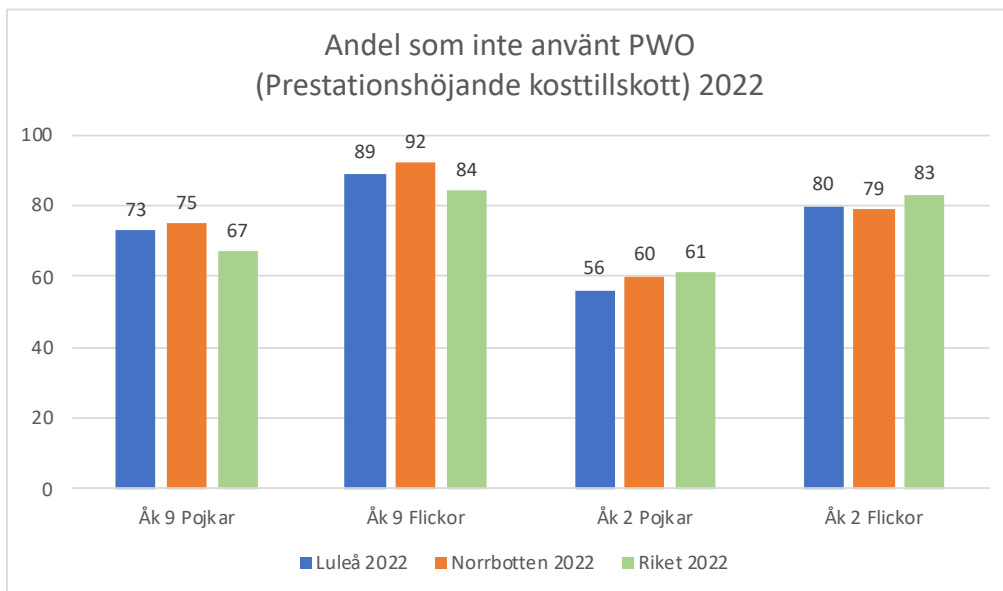
Sniffning/boffning och lustgasanvändande är inte omfattande i Luleå kommun men preparaten är lättillgängliga och användandet kan ge allvarliga skador. Preparaten är trendberoende och kräver därför noggrann kartläggning och uppföljning kring dess förekomst i kommunen.

PWO (pre-workoutsubstanser eller liknande preparat)

PWO är en produkt som används i prestationshöjande syfte och som ofta ingår i olika typer av kosttillskott. Nationellt kan man se en liten ökning av användandet jämfört med 2020 års resultat.

Det finns ingen lokal jämförelsedata från tidigare år. 73% av pojkarna och 89% av flickorna i årskurs 9 svarade att de aldrig använt preparaten. Det är något högre än riket.

56% av pojkarna och 80% av flickorna i årskurs 2 på gymnasiet svarade att de aldrig använt preparaten. Det är något lägre än riket. Utmärkande är stora skillnader mellan flickor och pojkar, där pojkar uppger att de använt preparaten i högre utsträckning.

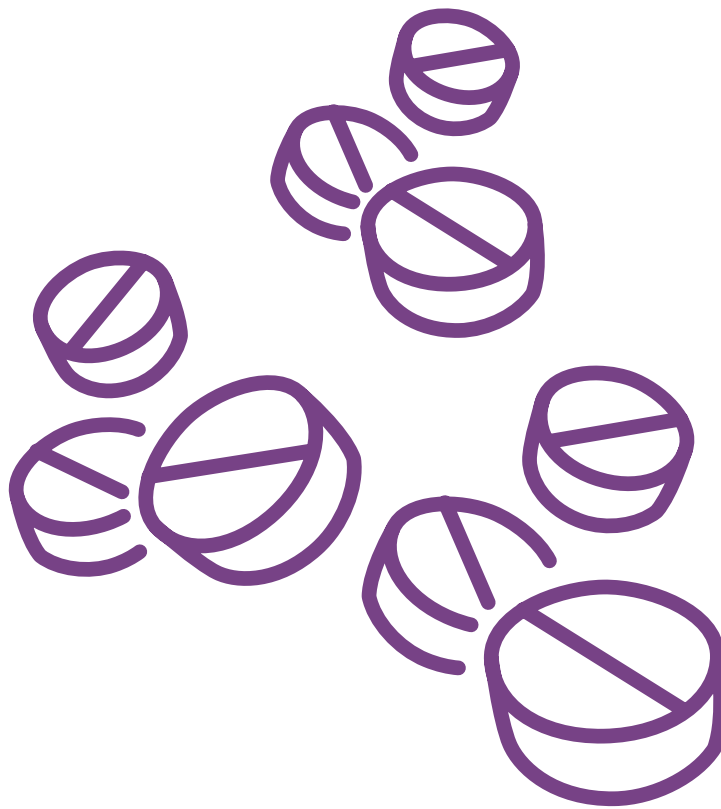
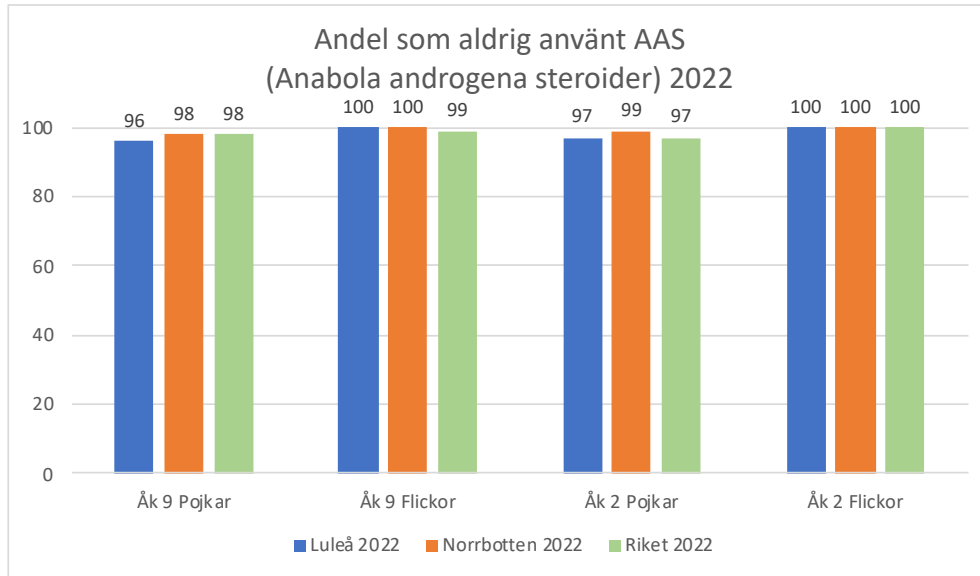


Viktigt kring PWO

PWO och liknande kosttillskott används i relativt hög utsträckning av unga. Vid tillsyn och kontroll som gjorts av kosttillskott har det visat sig att de kan innehålla substanser som är otillåtna, skadliga eller inte står med i innehållsförteckningen (Livsmedelsverket, 2022). Det finns också indikationer på att högkonsumenterna av kosttillskott uppvisar en högre grad av tillåtande attityd till att använda anabola androgena steroider (Hagberg och Thomée, 2021). Utifrån ovanstående krävs noggrann kartläggning och uppföljning kring dess förekomst i kommunen.

AAS (Anabola androgena steroider)

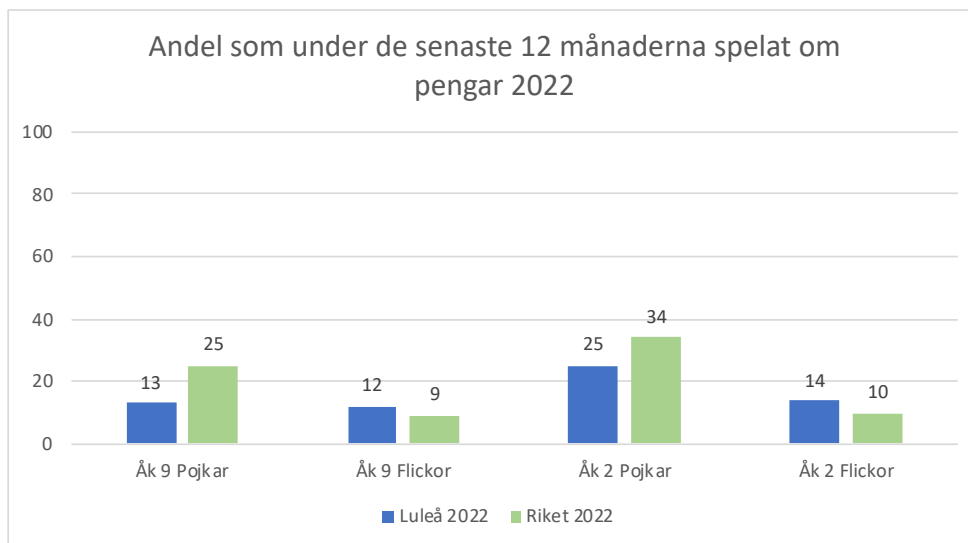
Dopning är ovanligt bland unga både nationellt och lokalt. Siffrorna har legat på liknande nivåer sedan 2007.



Spel om pengar

Sammantaget visar utvecklingen av spel om pengar på en nedåtgående trend under 2000-talet. Under de senaste åren har nedgången stannat av och spelandet har tilltagit. Resultatet av undersökningen 2022 visar sig ligga i höjd med resultatet 2012. Det är ungefär tre gånger så vanligt att pojkar spelar jämfört med flickor.

Vi har inte jämförelsedata bakåt i tiden för Luleå kommun. Rikets och Luleås resultat är inte jämförbara då frågan som ställs inte är utformad som i den nationella undersökningen. I Luleå är spel om pengar vanligare i årskurs 2 på gymnasiet än i årskurs 9. Det är generellt vanligast att spela online.



Då den nationella undersökningen genomfördes under våren 2022 så kan resultaten också påverkas av att eleverna i årskurs 2 kan ha fyllt 18 år och därmed får spela om pengar.

Viktigt kring spel om pengar

Det är fortsatt viktigt att följa utvecklingen för spel om pengar bland unga då forskning pekar på att riskabelt spelande i ungdomen samvarierar med ansträngda sociala relationer, försämrade skolresultat, avvikande beteende och kriminalitet, depressioner, självmord och ökad risk för problematiskt spelande i vuxen ålder (Messerlian & Derevensky 2005 och Dowling, m.fl., 2017).

Vidare läsning och källor

Nedan hittar du de källor som refereras till i texten och som kan bidra till ökad kunskap i ämnet. På www.lulea.se hittar du resultat från tidigare undersökningar.

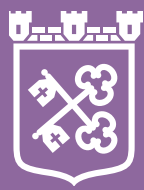
A Non Smoking Generation (2023). När ska barns hälsa prioriteras? Ny Novusrapport: När ska barns hälsa prioriteras? | A Non Smoking Generation

CAN (2022). CAN:s nationella skolundersökning 2022. CAN:s nationella skolundersökning 2022 - CAN

Dowling N, et al. (2017) Early risk and protective factors for problem gambling: A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. Early risk and protective factors for problem gambling: A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies - PubMed (nih.gov)

Gallinger Hagberg, J & Thomée, S. (2021). Unga vuxnas syn på kosttillskott och anabola androgena steroider. Unga vuxnas syn på kosttillskott och anabola androgena steroider - PubMed (nih.gov)

Livsmedelsverket (2022). Ämnen i kosttillskott. Kosttillskott (livsmedelsverket.se)



**LULEÅ
KOMMUN**